

MIRARAN AQUELL QUE HAN TRASPASSAT

Conferència pronunciada per fra Bernat Folcrà

DIVENDRES SANT

14 d'abril de 2017

"Miraran aquell que han traspassat" (19, 37). Miraran la porta oberta del cel. "Us ho ben asseguro: veureu obert el cel i els àngels de Déu pujant i baixant sobre el Fill de l'home" (1, 51). Sí, veurem el cel obert en el costat traspassat per la llança. Però hem de mirar amb els ulls del cor ben oberts, amb els ulls de la fe purificats per les llàgrimes de penediment. Perquè allò que invita veure la frase de l'Evangeli ho tenim ben a prop nostre, al nostre abast.

Amb quina mirada hem de mirar? Sense dubte que mirarem amb la mirada de Déu, amb els mateixos ulls amb que Déu ens mira, com ens diu aquest text que hem trobat sobre la vocació de David. Diu el Senyor a Samuel: *"No et fixis en el seu aspecte ni la seva estatura. L'he descartat. El que val no és allò que l'home veu: l'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor"* (1 Sam 16, 7).

1. Jesús ens invita a traspassar les aparences, a mirar al fons del cor

Si no mirem amb una mirada profunda, amb la mateixa mirada de Déu, amb una mirada del cor, pot ser no veurem tots aquells que han sigut traspassats per les llances de la injustícia, la indiferència, de les guerres, de la fam, que no tenen un sostre on dormir. Només aquest hivern passat han mort molts pobres, molts refugiats, víctimes de la terrible onada de fred que ha assotat Europa. Però el fred més fort és allò que el Papa Francesc denuncia com a cultura del descart i globalització de la indiferència, és un fred del cor.

Miraran. El qui és la Paraula s'ha fet home i ha morat entre nosaltres. Nosaltres no sols la hem escoltat, sinó que també la podem veure, la podem tocar, la podem menjar perquè sigui el veritable aliment, l'aliment de vida eterna. Jesús davant de Pilat calla perquè parla la seva carn. En el silenci Déu parla. Per això no podem viure una relació amb Déu sinó és des del silenci, el silenci és el camí que porta a la paraula, la creu és el camí que porta a la Vida. El silenci no és mutisme, és una sonoritat que es porta a dins, és una font d'aigua viva. I la paraula ens porta al silenci, perquè això és un ritme, un cicle com el cicle de l'aigua.

Hi ha un paràgraf d'un teòleg que diu: *"Déu força l'home a aturar-se en la mesura en que ve al seu encontre en l'àmbit dels sentits com l'encarnat, com el pròxim que no pot ser esquivat. I al mateix temps ve al seu encontre com el Senyor i el mestre davant el qual ha d'inclinar-se precisament perquè pot veure'l, tocar-lo, escoltar-lo i menjar-lo. La carn parla a la carn. La Paraula ha*

escollit aquest llenguatge insuperable, que assoleix i troba des de sota al pecador que ha perdut l'esperit".¹ Ho tornem a llegir, perquè és preciós.

Si podem menjar el Logos que s'ha fet carn vol dir que podem experimentar el seu gust, podem gustar-lo. És el gust de Déu el que ens fa experimentar la creu com quelcom dolç per la nostra vida, com a mel que dóna dolcesa a tota la nostra vida, com la sal del món.

És Egeria en el seu preciós relat qui descriu com els qui s'apropaven a la creu per besar-la fins i tot arrencaven un tros de fusta de la creu amb els dents. Volien menjar la creu. Hi ha també un text d'Orígenes que diu que el pa de Crist es va pastar amb un tros de fusta de la creu, perquè la fusta fa més dolç i suau el pa de Crist.

Pilat no pot entendre el misteri de la creu perquè no cerca la Veritat. No viu un silenci i un despullament interior que el permeti entendre la Veritat. Tal vegada està massa sord a causa de els crits de la turba dels jueus. Nosaltres també podem estar-hi a causa de l'excés d'informació, de les presses de la vida. Déu ho ha dit tot en la seva Paraula, que està allí enlairada a la creu. Déu ja no pot dir res més i els seu silenci queda per sempre més omplert i sonoritzat per la carn que ens parla a la creu.

El mateix sant Joan en les seves cartes diu que no es pot estimar Déu, que no veiem, sense estimar al germà, que veiem. Perquè Déu és visible en les ferides del germà. Es pot tocar Déu en les ferides dels homes amb les mans de la caritat. Podem tornar a refer els cors trencats per les guerres i les injustícies del món amb les mans de l'amor. Déu està convençut que aquest vas de fang trencat que sovint som nosaltres pot ser salvat si ho tornem a modelar amb les mans de l'amor.

Modelar els cors, no vol dir que els cristians actuem sobre persones perfectes, sinó sobre existències crucificades. Per això és tan important en la frase de l'Evangelista la mirada, perquè és la mirada de la fe la que acull Jesús en els germans que veiem. Girar el cap i passar de llarg és no acollir Jesús.

El nostre P. Abat Emèrit Josep Alegre ha dit recentment que a la societat li cal una evangelització dels sentits interiors. Impressionant! Perquè només mirant aquell que han traspasat, mirant la creu, tocant la creu, olorant la creu, respirant el perfum de l'arbre de la creu, fins i tot menjant la seva fusta com en temps d'Egeria, poden els nostres sentits interiors i exteriors ser evangelitzats.

Conèixer Jesús va de la ma d'una sensibilització de tota la nostra persona, fruit de la contemplació de la creació i de les coses petites, sobretot ara que sabem com la creació també està crucificada per tanta explotació, per l'avidesa de l'home que posa en perill el planeta, la mare terra, la casa comú. Pot haver una calor de trenta graus a fora i no obstant tindre una gelada polar en el nostre

---

¹ Hans Urs Von Balthassar. Gloria. Una estètica teològica. 1. La percepció de la forma. Encuentro. Madrid, 1985. P. 359.

interior que ens fa indiferents per mirar la bellesa de la creació i el rostre dels pobres que ens interpel·len.

Mirant amb una mirada d'amor les ferides de Jesús veurem els homes perdonats i reconciliats amb ells mateixos, la humanitat perdonada i reconciliada amb Déu. Però veurem també una humanitat reconciliada amb la natura, amb la creació, un món nou i un cel nou on ja no n'hauran més crits, ni plors, ni penes. Veurem una civilització de l'amor. Jesús a la creu torna a obrir el cel que s'havia tancat després del pecat original, amb unes claus que són els claus que el traspassen, que el foraden, que obren les seves ferides.

Del costat obert de Crist reneix la creació i es renova la vida sobre la terra. Es en l'arbre de la creu on podem endinsar-nos en la contemplació d'una humanitat recreada i també d'una creació recreada. L'element més important de la vida, l'aigua, surt del costat de Crist, i avui es troba amenaçat. El dret a l'aigua està abans del dret a la vida, perquè sense l'aigua la vida tampoc no seria possible.

Sota la realitat de l'aigua i de la sang en surt l'aigua viva de la seva misericòrdia. De les ferides de Crist surt cap a nosaltres el riu de la seva misericòrdia i entren les nostres misèries. Aquestes ferides han estat obertes perquè nosaltres hi som convidats a entrar a un banquet, a entrar a la joia, a la felicitat única i veritable. Pot ser al llarg de la història hem cultivat una espiritualitat massa dolorida, una visió de la creu que ha exaltat pot ser massa el dolor, que ens ha portat a viure amb tristor. Però la realitat és que la creu és un arbre, és la porta d'accés al paradís: "*Mireu l'arbre de la creu*", cantarem aquesta tarda, "*on va morir el Salvador del món*".

Cada dia a l'Eucaristia el sacerdot diu: "*Mireu l'Anyell de Déu, mireu el qui treu el pecat del món, feliços els convidats a la seva taula*". Feliços els convidats al banquet de l'amor.

2. El Divendres Sant en les meditacions de Josep Ratzinger

"*Miraran Aquell que han traspassat*". Tot l'Evangeli de Joan es resumeix en aquesta frase, concentrar la mirada i el nostre cor en la persona de Jesús. Mirar Jesús, estar unit a Ell, ser tots u com Ell i el Pare són u, com ens invita el context de la Passió (la pregària de Jesús per la unitat (17), ser fills en el Fill per poder dir: Abbà, Pare! Mirar Jesús per ser u amb Ell en el pa Eucarístic per no passar mai més fam i no tindre mai més set (6,37). Mirar la bellesa del bon Pastor per viure en un sol ramat de Déu, en un ramat unit (10, 1-21). Estar en Jesús, el cep veritable com les sarments ho estan en el cep (15, 1-17). Mirar la creu quan el món s'afanya per amagar-la, quan la volen treure de l'espai públic, de les escoles, dels hospitals. Vivim en una societat que amaga la creu, amaga la mort, amaga el sofriment, amaga les misèries del món.

"*Mireu, ve enmig dels núvols, i tothom el veurà amb els propis ulls, fins aquells qui el van traspassar*". (Ap 1, 7).

Aquesta frase ací i a l'apocalipsi ens mostren que aquell que ha sigut objecte d'un judici, i jutjat i condemnat a mort, serà el jutge de tota la història, de tot el nostre món. Qui ha sigut jutjat al final és el jutge de tot.

A Jesús no li trenquen cap os, perquè és l'Anyell veritable. Als anyells pasquals no se li podien trencar els ossos. En el moment en que s'obre el costat traspassat de Jesús se sacrifiquen els anyells degollats en el temple. En l'Antic Testament el culte és la substitució: en lloc d'oferir-me jo mateix per donar culte a Déu l'ofereixo hecatombes d'holocaustos, tot un sistema ritual, però inútil. La donació de la nostra pròpia persona no la podem substituir amb res, Déu només vol un culte on la donació sigui la de nosaltres mateixos.

Si Déu és l'amo del món sencer, perquè hauria de necessitar el sacrifici de vaques i toros? Déu només ens vol a nosaltres mateixos. El sacrifici de Crist posa l'amor en el lloc on nosaltres fugim de ser els veritables sacrificis... L'amor elimina l'antic culte basat en la substitució d'un mateix, un culte insuficient a Déu, i inaugura la veritable litúrgia, la litúrgia que abraça tot el món!

Per Emmanuel Mounier "*La persona és una existència capaç de separar-se de si mateixa, de desposseir-se, de descentrar-se amb el fi de fer-se disponible per altres*"². La persona es defineix per la seva capacitat de servei i disponibilitat, capacitat per posar-se sota la pell dels altres. Josep Ratzinger diu que la creu significa la plenitud d'aquesta persona oberta i descentrada, a la creu arriba el màxim d'obertura. En el cos obert de Crist en la creu es realitza l'essència de la persona en la seva estructura "per".

Una persona és sempre per, pels altres, és un do, una entrega. I allò que distingeix el cristianisme de les altres religions, com és el cas del hinduisme, és que el cristianisme no cerca la salvació individual sinó la salvació del món, del tot. Els braços oberts de l'orant, com els de Crist a la creu, són la imatge d'una existència completament oberta als altres, de la *diakonia* del tot. La persona configurada a la creu de Crist és un gest: l'abraçada, l'abraçada amb la qual crea germanor amb tots els homes, com a Fills d'un únic Déu: "*Les mans alçades al cel són una figura clara de la creu*"³.

L'autodonació radical que significa la creu és la ruptura més gram amb l'egoisme, gràcies a "perdre" la vida ha sigut possible aquesta fecunditat del deixar-se obrir per sortir de sí mateix i existir pels altres més enllà de sí mateix. El pecat és el tancament del cor a Déu, al germà, al pobre.

Per a Joan el costat traspassat de Crist crucificat és l'origen de l'Església. Mirar aquest costat traspassat és ad-mirar, dirigir la mirada envers el Fonament de la vida i treure-la de les coses que ens enganyen, que ens dispersen.

---

² Le personalisme. Que sai-je? Ed. PUF. P. 39.

³ Del llibre de sant Ciril d'Alexandria sobre l'adoració en esperit i en veritat. Textos patrístics del leccionari monàstic. Temps forts, any II. Temps de quaresma. P. 164.

La sang i l'aigua que surten del costat de Crist són el Baptisme i l'Eucaristia. El Baptisme ens dóna un nom cristià, ens uneix al nom de Crist, per això és un matrimoni, amb el Baptisme ens unim la nostra existència a Crist. El Baptisme és més l'amor *eros*, perquè tornem a néixer i ens compenentrem amb Crist, és un amor ascendent, cap a Déu. L'Eucaristia és més un amor *agape*, és amor oblatiu, és amor descendent, perquè l'Eucaristia ens porta al compartir, a la caritat, a anar cap als altres.

El Baptisme és l'entrada dins el meu cor, dins el meu profund centre, per trobar les Fonts de la meva vida, les aigües del meu ésser. L'Eucaristia ens treu fora de nosaltres mateixos i ens envia cap als altres, per donar la vida gratuïtament rebuda en un holocaust d'amor, en servei gratuït als altres, per construir l'església: *ite missa est*.

Els sacraments surten de la creu. Jesús mor, marxa, i al mateix temps torna a nosaltres en els sacraments, ens dóna la vida i la salvació. En els sacraments Déu surt a cercar l'ovella perduda, la natura humana esgarriada. La mort de Jesús és el seu mateix retorn⁴.

El costat obert és símbol d'un home nou, l'obertura del seu costat és la superació dels límits del cos, que ara li permeten arribar a tots. La nova Eva surt del costat adormit del nou Adán, és l'Església, el Poble de Déu, la segona realitat més gran després de la santíssima Trinitat.

3. La ciència de la creu ens la donen els pobres

Com és aquesta Església que surt del costat obert de Crist, aquesta nova creació? El papa Francesc diu que és una Església pobre i dels pobres, una església que neix de les ferides de Crist només pot ser com un hospital de campanya, que cura les ferides de la humanitat sagnant. Aquesta Església són les mateixes entranyes de Crist, el hésed de Déu, la maternitat de Déu, la seva misericòrdia. De les ferides de Crist mana un riu que saneja la societat humana amb la compassió, amb l'amor, amb la misericòrdia.

La misericòrdia és l'opció pels últims, pels qui la societat descarta i llança al bote de la brossa, és lo contrari de l'individualisme actual: qui mira a un altre al carrer? La creu del carrer és una creu més dura que la del sofriment físic, perquè és la creu de la soledat, de l'abandó, de la falta d'amor. Mare Teresa deia que el patiment de Crist a l'hort de les oliveres va ser molt més gran que els de la crucifixió, perquè aquest era un sofriment de l'ànima, és el sofriment de la soledat, de les persones que ho tenen tot però estan soles.

"Per això vull una Església pobre pels pobres. Ells tenen molt que ensenyar-nos... En els seus propis dolors coneixem al Crist sofrent".⁵

---

⁴ Josep Ratzinger, William Congdom. El sábado de la historia. Encuentro. Madrid, 1998.

⁵ Francisco. Evangelii Gaudium. Libreria Editrice Vaticana. Città del Vaticano, 2013. P. 215.

Només podem obrir-nos al món des del costat obert del Crist, des de l'experiència pasqual, des de ser el gra de bat que mor i es perd per tornar a viure i retrobar-se. Lo que sembla mort i fracàs en la creu de Crist, és en l'aigua i la sang que surten del seu costat obert un nou començament:

"Sobre la Creu de Crist brilla per sempre l'esplendor victoriós del matí de Pasqua. Viure amb ell a partir de la Creu significa viure sempre també sota la promesa de l'alegria pasqual".⁶

El costat obert de Crist vol dir que Crist ens alleta amb la seva sang. Jesús és el segon Adán, a la creu es dorm com es va dormir el primer Adán, i del seu costat en surt l'Església com del primer va sortir Eva. L'Església és la nova Eva, l'Esposa del Crist, el nou Adán. El costat obert del Crist és un el misteri esponsal, el misteri d'amor del qual en surt l'Església com el nou Israel.

4. L'amor de Déu a la Bíblia

Tenim accés a les entranyes del Senyor. En el seu desenvolupament d'una teologia de la caritat, sant Agustí, comentant la primera carta de sant Joan, diu que Déu té l'iniciativa en l'amor, Déu ens ha estimat primer, i amb aquesta iniciativa d'amor Déu ens atorga gratuïtament la llibertat com a do.

Sense aquest do original, l'home per sí mateix no és res. Però cal recalcar que Déu ens ha estimat amb un amor boig, un amor que és tot eros i àgape a la mateixa vegada, on Crist és aquest amor de Déu, aquest amor que perdona els pecats i reconcilia l'home caigut amb Déu.

En aquest sentit el Déu de la Bíblia és un Déu que estima personalment l'home que ha creat i el poble que s'ha escollit amb la intenció de guarir tots els pobles a un nivell universal, al contrari del déu filosòfic d'Aristòtil, que és un déu que no estima.⁷ És a tal punt amor de desig i d'oblació el que experimenta Déu en Crist per l'home pecador (no pel pecat, sinó pel pecador) que Déu parla a la Bíblia amb imatges esponsals i maternals.

Els pares de l'Església diuen que Déu vol les nostres misèries com si foren joiells, tanta és la grandesa de la seva misericòrdia. Aquest amor misericordiós de Déu és a la Bíblia com el d'una mare pel seu fill petit i rep el nom de hésed o rahamim, que vol dir entranyes, budells, per significar aquest desig tan intens i entranyable que té Déu pels homes: *"Jo era per ells com els qui aixequen a un nen contra la seva galta, m'inclinava cap a ell i li donava de menjar"* (Os.11, 4). Així s'entén que el Senyor és una mare per al seu poble: *"Pot oblidar-se una mare del seu infantó, pot deixar d'estimar el fill de les seves entranyes? Però, no que alguna l'oblidés, jo mai no t'ho oblidaria. Et duc gravada a les palmes de les mans, tinc sempre presents els teus murs"* (Is. 49, 14-16).

---

⁶ Josep Ratzinger, Op. Cit. P. 35.

⁷ Benet XVI. Déu és Amor, 9.

Per això les seves ferides a la creu ens curen, perquè Déu s'ha deixat ferir perquè les nostres misèries entrin dins de la seva misericòrdia, dins del seu cor obert: els claus han sigut les claus perquè les ferides es poguessin obrir i les nostres misèries entrar.

Aquesta és la gran diferència del Déu del cristianisme, que és un Déu crucificat, un Déu personal, que parla i estima. El Déu d' Aristòtil no és així, no és un Déu que hagi obert els braços a la creu, no és un Déu que ens regala el tresor de les seves ferides, no és un Déu que dona sentit al sofriment perquè ha sofert tots els dolors de la humanitat sota la pròpia pell. El d' Aristòtil és un Déu que dona l'esquena a la humanitat.

I, al contrari, Crist ha obert els braços a la creu perquè la humanitat que estava d'esquenes a Déu es girés cap a Déu. Déu no sols estima l'home amb un amor agape, amb un amor de compartir, sinó també amb un amor de desig. La passió de Crist es la unió d'aquest amor oblatiu que no pot existir sense l'eros de Déu, sense un amor de desig. Crist desitja el nostre amor, és com un captaire que pidola el nostre amor: "Tinc set", arriba a dir, té set i fam del nostre amor.

Per això, el Déu cristià és un Déu que s'ha posat un vestit de carn, i en la carn de Déu hi trobem el do de l'Esperit. Carn ferida, esperit donat, misericòrdia vessada, humanitat perdonada, cel tornat a obrir. Hi ha mort que ha matat la mort, és la vida donada, entregada per amor. *"Oh, mort, on és la teva victòria, on és l'agulló que t'esperona?" (1Cor 15, 55).*

Crist és Déu que ha pres un cos i un ànima, en tot igual al nostre, excepte en el pecat. L'encarnació se'ns mostra en tota la seva plenitud ací a la creu. Crist ha volgut perllongar aquesta donació de la seva misericòrdia, del seu amor, en les realitats naturals. Aquesta actualització de la presència de Crist en les realitats naturals són els sagraments, fruits de la seva humanitat divinitzada, de les seves ferides guaridores, del seu dolor i la seva passió plens de sentit.

Aquell qui va néixer pobre a l'establia, prenent la nostra sang, la nostra pell, la nostra carn de la humanitat de la Verge, va fer de tots aquets dons preciosos i naturals el punt de trobada de lo sobrenatural, va fer possible que lo etern i lo temporal es trobessin, el cel i la terra s'unissin. I des d'aleshores lo sobrenatural de Déu ho trobem en lo natural de l'home, en el naixement, el creixement, el vigor juvenil, la malaltia, l'ancianitat, la mort.

Cadascuna d'aquestes etapes de la vida, cadascuna d'elles summament vulnerables, no es desenvolupen en la soledat, sinó que Déu mateix les acompanya per mitjà de la creació posada al servei de la nostra salvació, per mitjà de les coses creades com a signes de la presència de Déu que atorguen la salvació: l'aigua del nostre Baptisme, el pa i el vi de l'Eucaristia, l'oli de la Confirmació, de la unció dels malalts i del sacerdocí, l'home i la dona en el matrimoni.